

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.638/2018/6. szám

A **Debreceni** Ítéltábla a dr. Cserta-Nagy Noémi ügyvéd (cíne) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - az Országos Bírósági Hivatal Jogi Képviseleti Osztálya (ügyintéző: dr. É. E.) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen sérelemdíj megfizetése iránt indított perében - a Miskolci Törvényszék 19.P.22.077/2017/19. számú ítélete ellen a felperes részéről 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a választójogból kizárásra alapított sérelemdíj iránti keresetet elutasító részítéletnek tekinti, és azt helybenhagyja.

A felperesnek a panasz ügyintézással kapcsolatos személyiségi jogsértésre alapított keresete részében az elsőfokú bíróságot a per további tárgyalására és további határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy 160 000 (Százhatvanezer) forint fellebbezési illetéket az állam visel.

Megállapítja, hogy az el nem bírált kereseti részben a felperes részéről felmerült 75 000 (Hetvenötezer) forint másodfokú perköltség, továbbá 240 000 (Kétszáznegyvenezer) forint fellebbezési illeték feljegyzésre került.

Ez ellen a részítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A **Debreceni** Járásbíróság 1980. augusztus 29-én hozott 23.P.24.830/1979/12. számú ítéletével a felperest cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte. Ezt az ítéletet a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1980. október 17-én hozott 1.Pf.21.282/1980/2. számú határozatával helybenhagyta.

A **Debreceni** Járásbíróság 1990. június 12-én hozott 8.P.20.602/1990/4. számú ítéletével a felperes gondnokság alá helyezését megszüntette. Ezt az ítéletet a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1990. szeptember 6-án hozott 1.Pf.21.215/1990/5. számú határozatával helybenhagyta. A másodfokú határozaton - egyebek mellett - az a kézzel írott irodai utasítás szerepel, hogy „a gondokoltak névjegyzékéből a felperes kivezetendő”.

A felperes a számú, a választók névjegyzékébe történő felvételtől szóló értesítő szerint az országgyűlési képviselők 2010. évi általános választásán megye... számú egyéni választókerületében, **X** településen, a **x1** számú szavazókörben, sorszám alatt szerepelt a választók névjegyzékében.

A Nemzeti Választási Iroda 2014. május 20. napján hozott határozatában megállapította, hogy a felperes a központi névjegyzékből törlésre került. A határozat indokolása szerint a felperes a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartásában szerepel.

A felperes kifogására a Nemzeti Választási Iroda Elnöke 2016. január 8. napján hozott, iktatószámú levelében arról tájékoztatta a felperest, hogy a gondnokoltak elektronikus nyilvántartása szerint a **Debreceni** Járásbíróság 23.P.24.830/1979. számú, 1982. június 17. napján jogerős ítélete alapján a választójogból történt kizárása jelenleg is fennáll.

Ezt követően a felperes levélben megkereste az alperes elnökét, aki 2016. március 31-én arról tájékoztatta, hogy a bíróság nyilvántartási rendszerében nem áll rendelkezésre olyan adat, amely a felperes vonatkozásában a **Debreceni** Járásbíróság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyező határozatát megváltoztatta volna. A felperes - a vonatkozó határozatot mellékelve - a 2016. április 12-én érkezett beadványában hivatkozott először arra, hogy a **Debreceni** Városi Bíróság a 8.P.20.602/1990/4. számú határozatában a gondnokság alá helyezést megszüntette. A alperes elnöke a felperes által megküldött határozat ismeretében 2016. április 28-án tájékoztatta a felperest, hogy „a törvényi szabályozásnak megfelelő iratselejtezését követően megmaradt releváns iratok visszakereshetőek voltak, és a felperes gondokság alá helyezése az országos nyilvántartásból kivezetésre, illetve a gondokság megszűnése átvezetésre került, mellyel párhuzamosan a választójogból történt kizárása megszűnt.”

A felperes keresetében 5 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Kifejtette, hogy a választójogból való alaptalan kizárása sértette az alapvető emberi jogait. Sérelmezte, hogy szabályos megkeresésére nem fogadta a **Debreceni** Járásbíróság elnöke, akinek pedig az alperes elnöke olyan elfogultsággal védi a munkáját, hogy az is elkerülte a figyelmét, hogy mindezt procedura nélkül, megegyezéssel is le lehetett volna zárni. Megítélése szerint egyértelmű, hogy az alperesnek fizetnie kell a hanyag munkája miatt.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperesnek az alperesi képviselő tárgyaláson való megjelenésével kapcsolatban felmerült, alkalmanként 6000 Ft összegű útiköltsége megfizetésére kötelezését kérte. Elsődlegesen elévülési kifogást terjesztett elő azzal, hogy a felperes legkésőbb az 1994. évi országgyűlési választások alkalmával tudomást szerzett arról, hogy a választójoga sérelmet szenvedett. Másodlagosan azért kérte a kereset elutasítását, mert a választójog nem illeszthető be a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. és 2:43. §-aiban rögzített személyiségi jogok közé. Ezzel kapcsolatban felhívta a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.767/2016/7. számú, valamint a Kúria Pfv.IV.20.648/2017/6. számú határozatát.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a 300 000 Ft összegű állam által előlegezett, le nem rótt eljárási illeték az állam terhén marad. Kifejtette, hogy a felperes azt is sérelmezte, hogy 2014-ben nem tudott élni a választójogával, ebből következően a jogsértés idejére tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) alapján elbírálandó felperesi igény még nem évült el. Egyetértett viszont az alperes azon hivatkozásával, amely szerint a választójog időleges elvesztése nem személyiségi jogi sérelem, mert a választójog nem minősül az ember személyiségéhez közvetlenül kapcsolódó jognak, így esetleges megsértése önmagában nem vagyoni kár megfizetésére irányuló igényt nem keletkeztet. Érvelése

szerint a választójog olyan politikai szabadságjog, amely nem tekinthető személyiségi jognak, így annak a perben állított megsértése esetén nem vagyoni kár vagy sérelemdíj megalapozottan nem követelhető. A perköltséggel kapcsolatos döntését a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 78. §-ának (1) bekezdésére és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-ára alapította.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását, ennek keretében az alperes 5 000 000 Ft sérelemdíj és ügyvédi munkadíjból álló perköltsége megfizetésére kötelezését kérte. Utóbbi mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján kérte meghatározni azzal, hogy az őt képviselő ügyvéd nem köteles általános forgalmi adó fizetésére. Kiemelte, hogy a keresetét megalapozta az a tény, hogy a későbbiekben visszahelyezték a választók névsorába. A Ptk. 2:52. §-ának (1) bekezdését felhívva hangsúlyozta, hogy a sérelemdíj megítéléshez további hátrány bekövetkezésének a bizonyítására már nincs szükség. Álláspontja szerint az őt ért meghurcolások miatt jár neki a sérelemdíj. Ügye kapcsán kisebbrendűséget, megaláztatást, lelki megrázkódtatást érzett.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helyes indokai mellett történő helybenhagyását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

A másodfokú eljárásban a felperes előadta, hogy keresete egyrészt a választójogból való kizárás miatti személyiségi jogséremlme kompenzálására 2 000 000 Ft, másrészt a panasz ügyintézés során az alperes emberi méltóságát sértő magatartása miatti személyiségi jogséremlme kompenzálására 3 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére irányul.

Az ítélet tábla a fellebbezést a következők szerint részben nem tudta érdemben elbírálni, részben pedig nem találta alaposnak:

A felperes az elsőfokú eljárásban bírósági felhívásra kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a kereset tárgyává tett sérelemdíjat az alapvető emberi jogait sértő választójogból való alaptalan kizárása miatt igényli (alperes 5.P.20.584/2017/3. sorszámú beadvány). Ebben a beadványában és a per során előterjesztett további beadványaiban azonban tartalma szerint mindezen felül folyamatosan hivatkozott arra is, hogy azt követően, miután a választójogból történt kizárásáról tudomást szerzett, az alperes részéről vele szemben a panasz ügyintézés során nem megfelelő bánásmódot tanúsítottak, és ezáltal is sérelem érte. Ezt a hivatkozását a megfelelő alperes személyének perbevonását követően kifejezetten fenntartotta (Miskolci Törvényszék 19.P.22.077/2017/3. sorszámú beadvány 1. oldal, 12. sorszámú beadvány 2. oldal, 17. sorszámú beadvány 1. és 2. oldal).

Az ítélezési gyakorlat alapján személyiségi jogi perben a bíróság nem sérti meg a kereseti kérelemhez kötöttség elvét, ha nem a felperes által megjelölt, hanem a konkrét tényálláshoz igazodó, adekvát személyiségi jog megsértését állapítja meg (így **Debreceni Ítélet** tábla Pf.I.20.610/2016/4. számú, a Kúria Pfv. IV. 20.168/2017/7. számú ítéletével hatályában fenntartott határozata.)

Az elsőfokú bíróság nem észlelte, hogy a felperes nem csupán a választójogból kizárására, hanem a panasz ügyintézés során az alperes részéről eljáró személyek személyiségi jogait sértő magatartásaira is hivatkozik; a felperes ezzel kapcsolatos előadását nem tisztázta, minderre bizonyítást nem folytatott le, és az ítéletében sem bírálta

el a felperes erre alapított igényét. A másodfokú eljárásban az ítéltábla felhívására a felperes annyiban pontosította a nyilatkozatát, hogy keresete egyrészt a választójogból való kizárás miatti személyiségi jogsérelemből következően 2 000 000 forint, másrészt az alperes panasz ügyintézésével kapcsolatos, az ügyintézés miatt az emberi méltóságot ért személyiségi jogsérelem folytán 3 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére irányult. Arra tekintettel, hogy a keresete összegszerűségét nem változtatta meg, és a perbeli nyilatkozatait egyébként fenntartotta, mindez nem ütközött a másodfokú eljárásban az 1952. évi Pp. 146. §-ának (1) bekezdéséből következő keresetváltoztatás tilalmába.

A választójogból kizárásra alapított keresetet az elsőfokú bíróság elbírálta, és az ítéleti rendelkezése ebben a részében a fellebbezés alapján érdemben felülbírálható volt.

Nem osztotta az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak az 1959. évi Ptk., illetve a Ptk. alkalmazhatóságra, valamint az elévülésre vonatkozó álláspontját annyiban, hogy a per adatai elégségesek lennének annak a megállapítására, hogy a jogsértés mikor történt és ennek alapján a felperes által érvényesíteni kívánt igény elévülése bekövetkezett-e.

Az elsőfokú bíróság a 11. sorszámú jegyzőkönyvben arról tájékoztatta a peres feleket, miszerint a perben a felperes köteles bizonyítani, hogy az alperes közhatalom gyakorlása körében kifejtett jogellenes magatartása vagy mulasztása miatt a felperes a választójogból kizárásra került, és ezen sérelem kompenzálására 5 000 000 Ft sérelemdíj indokolt és elégséges, a felperes köteles bizonyítani, hogy 1994. óta sérelme tárgyában elévülést megszakító intézkedéseket tett; míg az alperes köteles bizonyítani, hogy úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható. Bizonyítási tájékoztatását a 15. sorszámú jegyzőkönyvben annyival egészítette ki, hogy a felperes azt is köteles bizonyítani, hogy az alperes által okozott kár, illetve sérelem rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható.

A tájékoztatás alapján a peres felek a gondnoksági perekben meghozott határozatok, a felperesnek a 2010. évi országgyűlési választáson a választók névjegyzékébe történő felvételéről szóló értesítő, a Nemzeti Választási Iroda a központi névjegyzékből törlést megállapító határozata, a Nemzeti Választási Iroda Elnöke által a felperes kifogására adott válaszelevele, valamint a felperes panaszának ügyintézésével kapcsolatban keletkezett okiratok csatolásán felül további bizonyítást nem indítványoztak. A per így rendelkezésre álló adatai alapján nem állapítható meg az, hogy a felperes 1990 és 2010 között szerepelt-e a választók névjegyzékében; a választói névjegyzékből történő törlését az alperes mely és milyen időpontban megvalósuló magatartása - így a gondnokság alá helyezés megszüntetési perben adott irodai utasítás ellenére a gondnokoltak névjegyzékéből történő kivezetés elmaradása vagy az elektronikus névjegyzékre áttérés során az adatok téves szolgáltatása -, esetlegesen az alperes magatartásán kívüli egyéb ok - így a választási bizottság téves intézkedése - idézte elő. Az alperesnek az a hivatkozott magatartása, amely a felperes állítása szerint a választójog gyakorlásának megakadályozását okozta, a Nemzeti Választási Bizottság 2014. május 20-i határozatából következően nem kitarthatóan akár az 1959. évi Ptk., akár esetlegesen a Ptk. hatálya alatt is megvalósulhatott; az 1959. évi Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése szerint, valamint a Ptk. 2:52. §-a (3) bekezdésének utaló szabálya alapján a Ptk. 6:532. §-a szerint a jogsértés megvalósulásától esedékes pénzbeli szankció elévülésének kezdő időpontja és az elévülés esetleges bekövetkezése tekintetében a jogsértés mibenlétének és időpontjának a hiányából következően nem lehetett állást foglalni.

Az előzőeknek azonban a választójogból kizárás személyiségi jogi tartalmának a peradatok alapján is egyértelműen megállapítható hiánya miatt a következők szerint nem volt jelentősége.

Egyetértett az ítéltábla az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával annyiban, hogy a felperes által hivatkozott sérelem nem határozható meg személyiségi jogi sérelemként, ezért a nem vagyoni pénzbeli kompenzáció sem alkalmazható.

Az 1959. évi Ptk. 75. §-ának (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

Az 1959. évi Ptk. 76. §-a alapján a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

A Ptk. 2:42. §-ának (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

A Ptk. 2:43. §-a alapján a személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen

- a) az élet, a testi épség és az egészség megsértése;
- b) a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;
- c) a személy hátrányos megkülönböztetése;
- d) a becsület és a jóhírnév megsértése;
- e) a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése;
- f) a névviseléshez való jog megsértése;
- g) a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

A választójogot sem az 1959-es Ptk., sem a Ptk. nem sorolta és nem sorolja fel a személyiségi jogok között.

Az ítéltábla álláspontja szerint a választójog alkotmányos alapjog, nem vezethető le más személyiségi jogokból (így az emberi méltóságból mint személyiségi jogból) sem.

A Ptk. 2:42. §-ához fűzött indokolás rögzíti, hogy a Ptk. „az alkotmányos alapjogok és a polgári jog kapcsolata körül kialakult elméleti vita kapcsán azt az álláspontot követi, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alapjogok katalógusával. Kétségtelen, hogy bizonyos alapjogok (például az élethez, a testi épséghez, az egészséghez fűződő jogok) megsértése a személyiségi jogok magánjogi védelme körében is szankcionálható, de ezeknél is eltérőek az érvényesítésüket szolgáló jogi eszközök. Ennek megfelelően a törvény el kívánja kerülni, hogy az alkotmányos szabadságok, a nemzetközi egyezményekbe foglalt emberi jogok közül azokat is a magánjogi kódex tartalmazza, amelyeknek érvényesülését az államnak közjogi eszközökkel kell biztosítania, s amelyeknek védelmére a polgári jogi eszközök egyáltalán nem vagy csak kevésbé alkalmasak.”

Az egyértelmű és következetes bírói gyakorlat szerint a személyiségi jogi perek csak a jogrendszerben betöltött helyüknek, szerepüknek megfelelően alakíthatják az életviszonyokat. Következtes és egyértelmű a gyakorlat abban is, hogy a személyiségi jogi per nem szolgálhat bármely más jogterületre tartozó jogvita eldöntésére, de még véleményezésére sem. A választójog nem a személyiségi jog által védett, hanem az állam és polgárai közjogi jogviszonyában értékelendő alapvető politikai jog. A politikai jogok - akár a gazdasági, kulturális, szociális jogok - nem tartoznak az ember személyiségéhez szorosan kapcsolódó jogok körébe, hiszen ezek nem az ember személyéhez tapadnak, hanem társadalomban betöltött szerepéből, helyéből következnek. (Ezt az álláspontot fogadta el többek között a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.767/2016/7. számú ítélete) A választójog tehát nem sorolható a Ptk. 2:42. § és 2:43. §-ában nevesített olyan személyiségi jogok körébe, melyek az ember magánszférájának védelmét kívánják biztosítani.

Mindezen túl abban is következetes a bírói gyakorlat, hogy a személyiségi jogsértést nem megvalósító hiányosságok, hibák által okozott kellemetlenség és bosszúság személyiségi jogsérelemnek nem minősül, így nem vagyoni kompenzációra sem ad alapot. (Kúria Pfv.V.20.344/2015/5.)

Az elsőfokú bíróság jogszerűen döntött tehát akkor, amikor személyiségi jogi jogsértés hiányában a felperes a választójogból kizárásra alapított sérelemdíj (nem vagyoni kártérítés) megfizetése iránti keresetét elutasította.

A panasz ügyintézés során hivatkozott - már a Ptk. hatálya alá tartozó - személyiségi jogsértést érintően viszont az elsőfokú bíróság bizonyítást nem folytatott le, a keresetet az 1952. évi Pp. 213. §-ának (1) bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére nem bírálta el, ezért ebben a részben a per további tárgyalása és további határozat hozatala vált szükségessé.

A folytatódó eljárásban az elsőfokú bíróságnak tájékoztatni kell a feleket arról, hogy - azt követően, hogy a felperes pontosítja előadását arra vonatkozóan, hogy a panasz ügyintézés során az alperes magatartását mennyiben találja az emberi méltóságát sértőnek - a felperesnek kell azt bizonyítania, hogy a választójogból kizárása miatt az alperes felelősségére hivatkozó panasz ügyintézés során az alperes eljárásával a felperes emberi méltóságát megsértette, a felperesnek kell bizonyítania a jogsértés folytán külön bizonyítást nem igénylő hátrányokon felüli további hivatkozott sérelmeit és azok mértékét; míg az alperesnek kell bizonyítania, hogy a panasz ügyintézés során a sérelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

Az elsőfokú bíróságnak a tényállás feltárása után a jogi következtetés levonása során abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy az alperes felperesi keresetben állított magatartása jogellenes és felróható volt-e, és sértette-e a felperes személyiségi jogát. A kereset jogalapjának fennállása esetén a törvényszéknek számba kell vennie a felperest ért - akár köztudomású tényként bizonyítottnak elfogadható - immateriális (nem vagyoni) - sérelmeket, és állást kell foglalnia abban a kérdésben, hogy azok indokolják-e az alperes sérelemdíj megfizetésére kötelezését, és ha igen, milyen összegben.

A felek által felajánlott indítványok alapján lefolytatott bizonyítás alapján lesz az elsőfokú

bíróság abban a helyzetben, hogy a kereset ezen részében érdemi döntést hozzon.

A kifejtett okok miatt az ítéltábla az 1952. évi Pp. 213. §-ának (2) bekezdése alapján részítelest hozott, az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdésének első fordulata alapján helybenhagyta az elsőfokú bíróság részítelestnek minősített határozatát, amelyhez a felperes egészében pervesztessége és az alperes felszámított költségeinek a hiánya miatt nem kapcsolódik elsőfokú perköltségről rendelkezés. A felperes személyes költségmentessége és az alperes személyes illetékmentessége folytán nem érintette a teljes elsőfokú illeték állam általi viselésére vonatkozó rendelkezést. Az ítéltábla utasította ugyanakkor az elsőfokú bíróságot, hogy a felperes el nem bírált keresete vonatkozásában a tárgyalást folytassa és hozzon érdemi határozatot.

A kereset elbírált részében az alperes a másodfokú eljárásban pernyertes lett, azonban perköltség igényt csak a másodfokú eljárásban felmerült költségei meghatározása nélkül terjesztett elő, ezért az ítéltábla mellőzte a felperes másodfokú perköltségben marasztalását, míg ebben a részben a le nem rótt fellebbezési illetéket a költségmentes felperes és az illetékmentes alperes helyett az állam viseli (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, 14. §-a).

Az el nem bírált keresetet érintően az eljárás folyamatban maradt, ezért az ítéltábla mindössze megállapította az ahhoz tartozó fellebbezési eljárási illeték és - az előzőek szerint csak a felperes oldalán felmerült - perköltség összegét az 1952. évi Pp. 252. §-ának (4) bekezdése alapján, aminek viselése kérdésében az elsőfokú bíróság fog határozni. Az ítéltábla a munkadíj összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (3) és (5) bekezdései alapján határozta meg.

Debrecen, 2018. december 6.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, előadó bíró, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. bíró,
Cogoiné dr. Boros Ágnes sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő